

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

Hyväksytty aluevaltuustossa **X.X.2023 § X**

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Sisällysluettelo

1. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää.....	3
2. Lainsäädäntöperusta	4
3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitteet ja tavoitteet	4
4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet hyvinvointialueen hallintosäännössä.....	5
5. Tilivelvollisuus ja tilivelvollisten vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta	7
6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi	8

1. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa hyvinvointialueen johtamisjärjestelmää sekä johtamisen välineitä. Niiden tavoitteena on edistää hyvää hallintoa ja laadukasta johtamista, uhkien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä sekä toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuutta.

Hyvinvointialueesta annetun lain (Hyvinvointialuelaki 611/2021) 22 §:n 2 momentin 7. kohdan mukaan aluevaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on aiemmin sisällytetty osaksi hyvinvointialueen hallintosääntöä, jonka aluevaltuusto on hyväksynyt ensimmäisen kerran ensimmäisessä kokouksessaan 8.3.2022 § 4, ja jota on päivitetty useita kertoja vuosien 2022–2023 aikana. Tämä dokumentti täydentää hallintosäännön kirjauksia ja kokoaa yhteen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista huomioiden toiminnan laatu, laajuus ja monimuotoisuus, ja niiden tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Sisäisen valvonnan on oltava riittävää ja oikeassa suhteessa toimintaan ja sen sisältämiin riskeihin. Toimiva sisäinen valvonta myös ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä. Johdon ja esihenkilöiden velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin.

Kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyy myös hyvinvointialueen omavalvontaohjelma, jonka avulla hyvinvointialue palvelunjärjestäjänä ohjaa ja valvoo järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa, ja palveluntuottajat sosiaali- ja terveystaloudissa varmistavat palveluiden tuottamiseen kuuluvan laadun sekä jatkuvuuden.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat kaikkia Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimielimiä, johtoa ja esihenkilöitä sekä kaikkea hyvinvointialueen toimintaa, josta hyvinvointialue vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Hyvinvointialuelain 43 §:n 1 momentin 7. kohdan mukaan aluehallituksen tehtävänä on huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Näitä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita täydentävät aluehallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet ja menettelytavat. Riskienhallintaa käsitellään lisäksi tarkemmin osana aluevaltuuston hyväksymiä turvallisuuden ja varautumisen periaatteita.

2. Lainsäädäntöperusta

Hyvinvointialuelain (611/2021) 22 §:n 2. mom. 7 kohdan mukaan aluevaltuuston tehtävänä on päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Hyvinvointialuelain 43 §:n 1 mom. 7 kohdan mukaan aluehallituksen tulee huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Hyvinvointialuelain 119 §:n 1. mom. mukaan toimintakertomuksessa on annettava tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Hyvinvointialuelain 127 §:n 1 mom. 4 kohdan mukaan tilintarkastajan on tarkastettava, onko hyvinvointialueen sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Hyvinvointialuelain 95 §:n mukaan hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta ja sopimusten hallinnasta.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitteet ja tavoitteet

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan talouden ja toiminnan laillisuus, tuloksellisuus, varojen turvaaminen sekä johtamisen kannalta oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialueen toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan tulee näkyä kaikissa hyvinvointialueen johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sillä tarkoitetaan systemaattista, ennakoivaa ja kattavaa menettelytapaa, jonka avulla tunnistetaan ja arvioidaan toiminnan ja toimintaympäristön riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi ja raportoimiseksi. Riskienhallinnan järjestämiseen sekä toimeenpanoon liittyy keskeisesti toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä sekä turvallisuudesta huolehtiminen.

Riskillä tarkoitetaan mahdollista haitallista tapahtumaa tai tekijää, joka voi toteutuessaan aiheuttaa menetyksiä tai tappioita, vaarantaa tavoitteiden saavuttamista, hyvinvointialueen toimintaa, sen jatkuvuutta tai mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus:

- toiminnan turvaamisesta ja jatkuvuudesta kaikissa tilanteissa
- hyvinvointialueen toiminnan tuloksellisuudesta ja tehokkuudesta,
- toiminnan ja talouden raportoinnin oikeellisuudesta ja tietojen luotettavuudesta,
- lakien, päätösten, sääntöjen ja annettujen ohjeiden noudattamisesta sekä

- resurssien ja omaisuuden turvaamisesta
- toimialojen/yksiköiden yhdenmukaisesta johtamisesta ohjeiden mukaisesti
- organisaatiossa havaituista riskeistä ja huolehtia, että ne pysyvät hyväksytyllä tasolla.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osa-alueita ovat:

- johtaminen ja tavoitteet
- toimivaltuudet ja työnjako
- toimintaympäristön riskien tunnistaminen ja hallinta
- valvontatoimenpiteet
- raportointi ja tiedonvälitys
- seuranta ja tarkastus

4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet hyvinvointialueen hallintosäännössä

Hyvinvointialueen hallintosäännössä on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut seuraavasti:

- **Hallintosäännön § 3: Hyvinvointialueen johtamisjärjestelmä**
 - Aluehallitus vastaa hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisesta, palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta, omistajaohjauksesta, henkilöstöpolitiikasta sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sopimushallinnan järjestämisestä.
- **Hallintosäännön § 23: Aluehallituksen tehtävät ja toimivalta**
 - Aluehallitus laissa säädettyjen tehtävien lisäksi: 10. antaa osana sisäisen valvonnan raportointia sekä toimintakertomuksessa tiedot turvallisuus- ja varautumisjärjestelyistä, keskeisistä johtopäätöksistä sekä myös selvityksen merkittävimmistä turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.
- **Hallintosäännön § 24: Pelastuslautakunnan tehtävät ja toimivalta**
 - Pelastuslautakunnan tehtävänä on 5. vastata toimialallaan sisäisestä valvonnasta ja sen toteutumisen järjestämisestä.
- **Hallintosäännön § 93: Aluehallituksen sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Aluehallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omavalvontaohjelman ja varautumisen että hyvän hallinnon ja lainmukaisuuden valvonnan järjestämisestä ja niiden toimeenpanon ja tuloksellisuuden valvonnasta, sekä:
 1. hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat;
 2. hyväksyy omavalvontaohjelman;
 3. päättää raportoinnin aikataulun ja tavan;

4. antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä;
 5. antaa vuosittaisessa raportissaan johtopäätökset ja selvityksen omavalvontaohjelman sekä varautumisen toimeenpanosta ja tuloksista
 6. hyväksyy sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuutta;
 7. vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten, että hyvinvointialueen toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan;
 8. vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä siten, että hyvinvointialueen toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskejä arvioidaan;
 9. hyväksyy sisäisen tarkastuksen valmistelun pohjalta sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevan toimintakertomukseen otettavan osion sekä
 10. valmistelee omavalvontaohjelman vuosittaisen raportin.
- **Hallintosäännön § 94: Hyvinvointialuejohtajan sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Hyvinvointialuejohtaja:
 1. vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten, että hyvinvointialueen toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan;
 2. vastaa sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan järjestämisestä siten, että hyvinvointialueen toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskejä arvioidaan.
 - **Hallintosäännön § 95: Lautakunnan sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Lautakunta vastaa toimialallaan sisäisestä valvonnasta ja sen toteutumisen järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Sisäiseen valvontaan kuuluu riskienhallinta, omavalvonta, varautuminen, hyvä hallinto ja lainmukaisuus eli vaatimustenmukaisuus sekä sopimushallinta. Lautakunta raportoi aluehallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta ja keskeisistä johtopäätöksistä.
 - **Hallintosäännön § 96: Viranhaltijoiden ja esihenkilöiden sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Sisäinen tarkastaja vastaa sisäisen valvonnan toiminnoista ja raportoi hyvinvointialuejohtajalle. Sisäinen tarkastus voidaan järjestää myös esimerkiksi yhteistoimintana muiden hyvinvointialueiden kanssa tai sitä voidaan hankkia ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Konsernijohto vastaa

osaltaan sisäisen tarkastuksen tukena sisäisen valvonnan tehtävistä ja saatujen huomioiden ja raporttien käsittelystä. Toimialajohtajat sekä palvelualuejohtajat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan, mukaan lukien omavalvonta, varautuminen, hyvä hallinto, ja lainmukaisuus sekä sopimushallinnan toteutumisen toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueellaan sekä raportoivat aluehallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Toimialajohtajat sekä palvelualuejohtajat ohjaavat ja seuraavat alaistaan toimintaa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

- **Hallintosäännön § 97: Sisäinen tarkastus ja sen tehtävät**
 - Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus raportoi aluehallitukselle ja hyvinvointialuejohtajalle. Sisäinen tarkastus voi tehdä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen sekä Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Aluehallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen.

5. Tilivelvollisuus ja tilivelvollisten vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta

Aluevaltuusto nimeää tilivelvolliset luottamushenkilöt ja viranhaltijat. Nimeäminen voi tapahtua osana talousarvion hyväksymistä tai erillisellä päätöksellä.

Hyvinvointialuelain 127 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan mm. lausunto siitä, onko hyvinvointialueen sisäinen valvonta, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. Kertomuksessa on myös esitettävä, voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee aluevaltuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esihenkilöitä toiminnan valvontavastuusta.

6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana osavuosikatsausten yhteydessä.

Johtavat viranhaltijat ja esihenkilöt seuraavat ja arvioivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti talousarviovuoden aikana sekä ryhtyvät tarvittaessa kehittämistoimiin. Johtavien viranhaltijoiden tulee antaa aluehallitukselle oman toimialansa osalta selonteko merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Selontekojen tulee perustua dokumentoituun aineistoon.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee johtavien viranhaltijoiden myös raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi valvontavastuussa olevalle taholle. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Aluehallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi.